

**REPUBLIKA SLOVENIJA
USTAVNO SODIŠČE**

**Pritrdilno ločeno mnenje sodnika dr. Šturma,
ki se mu pridružujeta sodnika dr. Jambrek in dr. Jerovšek**

Strinjam se z izrekom in z obrazložitvijo, razen s posameznimi deli obrazložitve, ki so navedeni pod B.
- I. v točkah 8. in 9.

Ne strinjam se z sklepnimi ugotovitvami iz omenjenih točk, da sta bili obe formalnopravni pomanjkljivosti Uredbe, to je dejstvo, da Uredba ni bila objavljena na pravno pravilen način in da je ni izdal pristojni organ, naknadno saniran s tem, da je začasna Ljudska skupščina DFJ z dvema zakonoma Uredbo razveljavila in s tem Uredbo priznala kot veljavni sestavni del dotedanega pravnega reda.

Zakon o ureditvi in pristojnosti vojaških sodišč v jugoslovanski vojski, ki je začel veljati 31.8.1945, je v 35. členu določal, da z dnem, ko začne veljati ta zakon, prenehajo veljati tisti predpisi Uredbe, ki urejajo ustroj in pristojnost vojaških sodišč. Omenjeni zakon Uredbo res izrecno razveljavlja, s tem pa jo na nek način tudi naknadno potrjuje, vendar to stori le v delu, ki se nanaša na ustroj in pristojnost vojaških sodišč.

Pristojnosti za slednje bi lahko pogojno priznali tudi vrhovnemu komandantu, ker gre za organizacijo vojaških enot in v njihovem okviru sodišč. Ni pa mogoče tega trditi za določanje kaznivih dejanj. Ta del Uredbe, to je del, ki določa kazniva dejanja in kazni, ni bil nikoli izrecno razveljavljen. Tudi zakon o kaznivih dejanjih zoper narod in državo, ki je začel veljati 1.9.1945, je v svojem 20. členu vseboval le določbo, da z njegovo uveljavitvijo prenehajo veljati zakonski predpisi, ki nasprotujejo določbam navedenega zakona. Sklicevanje v 8. točki obrazložitve, da je predstavnik zakonodajnega odbora tedaj dejal, da so bili Uredba in predpisi za zaščito narodne časti do nedavna edina kazenska zakonodaja, je neprepričljivo, kajti tedaj bi bilo potrebno upoštevati tudi kazensko zakonodajo Kraljevine Jugoslavije.

Sklicevanje na opozicijo v Narodni skupščini, ki je kritično razpravljala o zakonskem predlogu o kazenski zakonodaji, kar naj bi pomenilo, da so s tem sanirane tako težke pravne pomanjkljivosti kot je dejstvo neobjave in nepristojnost za izdajo Uredbe, je v tem primeru, ne samo neprepričljivo, ampak tudi neprimerno. Predstavnikom predvojnih meščanskih strank ni bilo dovoljeno priti v državo ali pa so bili v tem času večinoma že nasilno iz nje izgnani ali pa kratko in malo usmrčeni tudi na podlagi Uredbe ali sploh brez pravnega naslova. Tudi tisti preostali maloštevilni del opozicije, ki je tedaj bil iz vrst nekaterih srbskih strank, je revolucionarna oblast, kljub dejstvu, da je bil večstrankarski politični sistem ustavno in pravno dovoljen, kmalu z grobo silo pregnala iz parlamenta in iz političnega življenja.

Dejstvo je, da Uredbe ni izdal pristojni državni organ in da ni bila objavljena na pravno pravilen način. Obe uradni glasili (Uradni list DFJ in Uradni list SNOS) takratne Zvezne in Slovenske oblasti sta dosledno objavljali vse pravne akte od drugega zasedanja AVNOJ-a leta 1943 naprej. V nobenem od teh dveh uradnih glasil ni bila objavljena Uredba o vojaških sodiščih. Uredba o vojaških sodiščih je edini uporabljeni splošni akt, ki v takratnih uradnih glasilih ni bil objavljen.

Dandanes lahko z dokajšnjo gotovostjo rečemo, da je Uredba o vojaških sodiščih pomenila začetek tajne zakonodaje v nekdanji Jugoslaviji, v kateri je tajna zakonodaja v pomembnem obsegu obstajala vzporedno z javno objavljenimi predpisi ves čas med vladavino enopartijskega monopolnega sistema oblasti.

Na tretjem zasedanju AVNOJ-a v Beogradu 7. avgusta 1945 je bil sprejet predlog, da se potrdijo vsi predlogi in zakoni, ki so bili sprejeti v obdobju med drugim in tretjim zasedanjem AVNOJ-a (Vir: Nešovič, Tretje zasedanje AVNOJ-a in zasedanje začasne ljudske skupščine demokratične Federativne Jugoslavije, Ljubljana 1975, stran 66 in 72). Uredba ni bila niti izrecno niti posredno potrjena, saj so bili potrjeni le zakonodajni akti organov, ki jih je kot take določil AVNOJ na svojem

drugem zasedanju. Med temi organi ni bilo niti vrhovnega štaba NOV POJ niti vrhovnega poveljnika oz. maršala Jugoslavije. Zaključiti je mogoče, da je podobno kot način objave skrajno sporna tudi pristojnost organa za izdajo omenjene uredbe. Posledice ugotovitve, da Uredba ni bila objavljena na predpisan način oziroma na način, ki ga priznavajo civilizirani narodi in ugotovitve glede sporne pristojnosti organa, ki jo je izdal, pomenijo, da uredba zaradi obeh navedenih formalno pravnih pomanjkljivosti ni bila predpis, da zato ni mogla biti pravni vir in ni smela pravno učinkovati. Vse na njeni podlagi izrečene sodbe bi bile nične ali celo neobstoječe. S tako dosledno odločitvijo bi se ustvarila ne povsem pregledna pravna praznina, ki bi jo lahko zapolnil le zakonodajalec. Izpolnjevanje nastale pravne praznine bi utegnilo trajati dalj časa.

Z namenom, da bi vsem žrtvam krivičnih sodb obsojenim na podlagi Uredbe, med katerimi so nekatere še žive, omogočili takojšnje in učinkovito pravno sredstvo za popravilo storjenih krivic, bi se lahko ustavno sodišče namesto, da je Uredbo spoznalo za pravni predpis, s čimer se ne strinjam, odločilo za drugačno obrazložitev. Ob tehtanju dveh ustavno varovanih dobrin, to je načela zakonitosti (zahteva po objavi predpisa v uradnem glasilu in po spoštovanju načela pristojnosti organa za izdajo predpisa) na eni strani in načela pravičnosti ter racionalnosti kot bistvenih sestavin načela demokratične pravne države na drugi strani, bi se Ustavno sodišče pri iskanju poti za čimprejšnjo popravilo krivic lahko odločilo, da kljub ugotovljenim težkim pravnim pomanjkljivostim glede objave Uredbe in pristojnosti organa za njeno izdajo, te pomanjkljivosti zaradi navedenih razlogov ne upošteva in da zato opravi tudi vsebinsko presojo sporne uredbe. Če bi ostalo na ravni formalnopravne presoje, bi moralo postopek ustaviti in ugotoviti, da uredba ni bila predpis, pri tem pa se ne bi moglo spustiti v vsebinsko presojo njenih določil. Prav ta pa omogoča kompleksno in sorazmerno hitro popravilo krivic, odpira pa tudi pot za analogno ustavnosodno presojo drugih vsebinsko podobnih psevdolegalnih predpisov revolucionarne poveljne oblasti. Na podlagi vsebinske presoje, ki jo je ustavno sodišče opravilo, se je odločilo tako, kot je določeno v izreku in obrazložitvi o vsebinski protipravnosti posameznih bistvenih elementov Uredbe, s čimer se strinjam. S tem se odpira nova in učinkovita pravna pot za čimprejšnjo popravilo storjenih krivic in za preganjanje nezastarljivih zločinov.

Sodniki:
dr. Lovro Šturm
dr. Peter Jambrek
dr. Tone Jerovšek